

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกร ภาคตะวันออกตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ สู่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

COMPETENCY DEVELOPMENT GUIDELINES FOR EASTERN FARMER ACCORDING
TO YOUNG SMART FARMER TOWARDS SUSTAINABLE DEVELOPMENT

สิปปกร ขันติกุล^{1*}, พักรวิภา โพรศรี² และอุทิศ บำรุงชีพ³
Sippakorn Khantikul^{1*}, Pakwipar Phosri² and Uthit Bamroongcheep³

¹นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

²อาจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹Master's degree student, Major in Educational and Social Development, Faculty of Education, Burapha University

²Instructor, Department of Vocational Education and Social Development, Faculty of Education, Burapha University

³Assistant Professor, Department of Educational Innovation and Technology, Faculty of Education, Burapha University

*Corresponding email: sip_19557@hotmail.com

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกตามคุณลักษณะ
เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ สู่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
COMPETENCY DEVELOPMENT GUIDELINES FOR EASTERN FARMER ACCORDING TO YOUNG
SMART FARMER TOWARDS SUSTAINABLE DEVELOPMENT

สิปปกร ขันติกุล^{1*}, แพทย์วิภา โปธิศรี² และอุทิศ บำรุงชีพ³

Sippakorn Khantikul^{1*}, Pakwipar Phosri² and Uthit Bamroongcheep³

¹นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

²อาจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹Master's degree student, Major in Educational and Social Development, Faculty of Education, Burapha University

²Instructor, Department of Vocational Education and Social Development, Faculty of Education, Burapha University

³Assistant Professor, Department of Educational Innovation and Technology, Faculty of Education, Burapha University

*Corresponding email: sip_19557@hotmail.com

Receives: 4 April 2024, Revised: 24 April 2024, Accepted: 29 April 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะปัจจุบันและสมรรถนะพึงประสงค์ตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ในพื้นที่ภาคตะวันออก เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ในพื้นที่ภาคตะวันออกสู่อการพัฒนาที่ยั่งยืน งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสมวิธี โดยมีกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คือ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ภาคตะวันออก จำนวน 340 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และ กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ คือ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ปี พศ. 2566 จังหวัด ระยอง จำนวน 10 คน จังหวัดจันทบุรี 10 คน และจังหวัดตราด 10 คน รวมทั้งหมด 30 คน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม สถิติที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย ค่าความต้องการจำเป็น

ผลวิจัยพบว่าสภาพสมรรถนะเกษตรกรปัจจุบันของ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเป็น 3.34 ($\bar{X} = 3.34$) คิดเป็นร้อยละ 67.51 และสภาพสมรรถนะเกษตรกรพึงประสงค์ของ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเป็น 4.71 ($\bar{X} = 4.71$) คิดเป็นร้อยละ 95.09 สำหรับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ สู่อการพัฒนาที่

ยั่งยืนตามแนวทางการเกษตรที่ยั่งยืน ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน แนวทางการจัดการเกษตรที่เน้นความเป็นธรรม แนวทางการตระหนักรู้ถึงความเป็นอยู่ที่ดี แนวทางการรับผิดชอบต่อการรักษาโลก และแนวทางการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน รวมเป็น “SMART” นำไปสู่ เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมาย

คำสำคัญ: เกษตรกรรุ่นใหม่: ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์, สมรรถนะเกษตรกร, การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

This article has objectives to study were: to study the current capabilities and desired capabilities of Yong Smart Farmer in the Eastern region. and propose development guidelines for enhancing the capabilities of farmers as smart and innovative farmers in the Eastern region towards sustainable development., focusing on the characteristics of smart farm owners, leading to sustainable development. The research adopts a mixed-method approach, with a quantitative sample group of 340 smart farm owners in the Eastern region, surveyed through questionnaires, and a qualitative sample group consisting of 30 smart farm owners from Rayong (10), Chanthaburi (10), and Trat (10) provinces in the year 2023. Data collection methods include in-depth interviews and participatory observations. Statistical analyses utilized in the research include frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and Priority Needs Index Modified.

Research findings indicating

That the current capabilities of farmers, particularly smart farm owners, have an average score of 3.34 representing 67.51%. The desired capabilities of farmers, as perceived by smart farm owners, have an average score of 4.71, representing 95.09%.

The proposed development guidelines for enhancing farmers' capabilities in the Eastern region, following the characteristics of smart farm owners towards Sustainable development, include sustainable agriculture (S), Moral management (M), Awareness of wellbeing (A), responsibility to save the world (R), and Technology literacy (T), collectively referred to as "SMART," aligning with the 17 Sustainable Development Goals (SDGs).

Keywords: Young Smart farmers, Agriculturalist Capabilities, Sustainable Development

บทนำ

มิติของการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน นั้นเป็นกระบวนการสำคัญของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และเปิดโอกาสให้มนุษย์ทุกคนได้รับความรู้ ทักษะ เพื่อนำไปพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคมตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) มุ่งพลิกโฉมประเทศไทยสู่เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) เนื่องจาก สังคมไทยมีรากฐานมาจากสังคมเกษตรกรรม การปลูกข้าวเป็นการผลิต ของคนส่วนใหญ่ในประเทศ วิถีชีวิตของคนเพาะปลูกข้าวจึงเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการรังสรรค์วัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ทั้งวัฒนธรรมการเมือง การปกครอง วัฒนธรรมการกินอยู่จึงทำให้เกิด หมายเหตุการพัฒนาที่ 1 คือ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง โดยมีกลยุทธ์ย่อยในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ (Young Smart Farmer) ซึ่งกระบวนการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรเพื่อยกระดับความสามารถเกษตรกรไปสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนากระบวนการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการของตลาดได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคการเกษตร ใน 5 รูปแบบ ดังนี้ เกษตรอัตลักษณ์พื้นที่ เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ โดยมีแผนพัฒนาการเกษตรกรให้มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง และทักษะทางวิชาชีพ โดยที่เกษตรกรรุ่นใหม่ต้องมีสมรรถนะเกี่ยวกับการเกษตร

เกษตรกรรุ่นใหม่ หรือ “ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์” (Young Smart Farmer) คือบุคคลที่ประกอบอาชีพและมีความสามารถด้านการเกษตร สามารถทดแทนเกษตรกรรุ่นสูงอายุ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิต การบริหารการจัดการ และการตลาดสินค้าเกษตร ไม่จำกัดเพศ อายุระหว่าง 17 – 45 ปี จบ การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป และเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ เนื่องจากผลการคัดกรองสามารถผ่าน คุณสมบัติ ด้านรายได้ที่ไม่ต่ำกว่า 180,000 บาท/ครัวเรือน/ปี และผ่านคุณสมบัติพื้นฐานครบทั้ง 6 ข้อ โดยผ่านตัวบ่งชี้ อย่างน้อย 1 ตัว ในแต่ละคุณสมบัติ ได้แก่ 1. มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ 2. มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ 3. มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด 4. มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค 5. มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม และ 6. มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561) และมีสมรรถนะที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ในปัจจุบันเกษตรกรภาคตะวันออกมีปัญหา ในด้านมิติของผลิตภาพ (Productivity) (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561) ทั้งนี้ยังอยู่ใน

เกณฑ์ที่ไม่สูงและรายได้เกษตรกรมีอัตราเฉลี่ยต่ำ เกิดจาก ปัญหาคุณภาพดินเสื่อมจากการใช้สารเคมี สารเคมี ตกค้าง (แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2560, น.6) และยังเกิดผลกระทบทั้งเกษตรกรเองและผู้บริโภค โดยที่ เกษตรกรเป็นผู้ที่รับผลโดยตรง รวมทั้งปัญหาดินเสื่อมที่เกิดจากธรรมชาติ น้ำไม่คงที่ ถ้าปริมาณน้ำน้อยจะทำให้ พืชผลออกดอกช้า ทำให้ปริมาณผลผลิตไม่แน่นอน (แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2560, น.6) ถ้าหากปริมาณน้ำมาก เกินไป จะทำให้พืชผลได้รับความเสียหาย รวมทั้งปัญหาที่มาจากนโยบายพลังงาน และปัญหาอันเกิดจากการ ขาดแคลนน้ำมัน ความแล้ง การจัดการทรัพยากรน้ำของเกษตรกร รวมทั้งยังขาดข้อมูลเชิงลึกด้านการตลาดสำหรับ วางแผนการผลิต (ฤทัยชนก จริ่งจิตร, 2556) โดยส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรที่มีพื้นที่น้อย ทำให้เกิดผลกระทบต่อ การผลิตในภาคเกษตรกรรม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงระบบเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติ ฐานอาหาร และ สิ่งแวดล้อม อันเนื่องจากการขยายตัวของการปลูกพืชเชิงเดี่ยวมากขึ้น และการบุกรุกพื้นที่ป่า ทำให้ระบบนิเวศ เสียหาย ซึ่งจากผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3 พบว่า เกษตรกร รุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ที่เข้าร่วมโครงการส่วนมากยังขาดสมรรถนะที่พึงประสงค์ยังมีความเข้าใจที่ คลาดเคลื่อน เกี่ยวกับโครงการ และพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น ความยากของการใช้เทคโนโลยีในการทำเกษตร การมีต้นทุนที่สูง ความคุ้มค่าในการลงทุนที่ไม่ชัดเจน ไม่เข้าใจในตัวโครงการ การรักษาระบบนิเวศ รวมทั้ง ทักษะคติ ที่ดีต่อการเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ ทั้งนี้แนวทางหนึ่งที่ควรสร้างสมรรถนะโดยเป็นหลักการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ 20 ปี และของสหประชาชาติ นั่นคือการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็น ชุดเป้าหมายการพัฒนาที่ครอบคลุมการส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน ปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศ บนบกอย่างยั่งยืน หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและพื้นสภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลาย ทางชีวภาพ จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น หากต้องการให้เกษตรกรรุ่นใหม่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ จำเป็นที่จะต้องมีความรู้และแนวทางพัฒนาสมรรถนะเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยกำหนดวิถีในการส่งเสริมได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการศึกษาวิจัยในหัวข้อ “แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตาม คุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ สู่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะปัจจุบัน และ สมรรถนะที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ และนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามคุณลักษณะ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ สู่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งผู้วิจัยจะนำข้อมูลไปนำเสนอต่อหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องเพื่อส่งผลในการส่งเสริมเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ต้องการพัฒนาสมรรถนะของตนเอง และสามารถเป็น ประโยชน์สูงสุดต่อผู้ที่มีความสนใจ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะปัจจุบันและสมรรถนะพึงประสงค์ตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสามารถฟาร์มเมอร์ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียง
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสามารถฟาร์มเมอร์ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสามารถฟาร์มเมอร์ ภาคตะวันออกเฉียงที่ลงทะเบียนกับสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3 จังหวัดระยอง จำนวน 7 จังหวัด ใน ปี พศ. 2566 รวมจำนวนทั้งหมด 2,254 คน ประกอบด้วย จังหวัดจันทบุรี จำนวน 331 คน จังหวัดตราด จำนวน 269 คน จังหวัดสระแก้ว จำนวน 374 คน จังหวัดระยอง จำนวน 370 คน จังหวัดชลบุรี จำนวน 342 คน จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 278 คน และจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 290 คน (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3, 2566)

2. กลุ่มตัวอย่างงานวิจัยนี้ประกอบด้วย

2.1 กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ เกษตรกรรุ่นใหม่ (เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสามารถฟาร์มเมอร์) ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียง ที่มีอายุตั้งแต่ 17-45 ปี ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลากจากนั้นกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรอย่างง่ายของยามานะ โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นที่ 95% ซึ่งมีจำนวน 340 คน หลังจากนั้นทำการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง แบบอาศัยความน่าจะเป็น โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้น และแบบเป็นสัดส่วน

2.2 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ได้แก่ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสามารถฟาร์มเมอร์ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงที่ลงทะเบียนกับสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3 จังหวัดระยอง ใน ปี พศ. 2566 ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 30 คน จาก 3 จังหวัด ประกอบด้วย ระยอง จันทบุรี และตราด โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ด้วยมีเกณฑ์พิจารณาจากพื้นที่ของจังหวัดที่ปลูกไม้ผลยืนต้นมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียง 3 อันดับแรก (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565) ดังตารางต่อไปนี้

จังหวัด	ผลผลิต	สัดส่วน	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	อันดับ
จันทบุรี	496,760	40%	227,002	1
ระยอง	149,234	12%	71,104	2
ตราด	86,336	7%	37,172	3
ปราจีนบุรี	3,137	0%	2,467	4
ชลบุรี	529	0%	393	5
สระแก้ว	0	0	0	6
ฉะเชิงเทรา	0	0	0	6

จากตารางข้างต้น พบว่า 3 จังหวัด ประกอบด้วยคือ ระยอง จันทบุรี และตราดมีผลผลิตมากที่สุดใภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผู้วิจัยจึงเลือกเขตพื้นที่ 3 จังหวัดในการศึกษาวิจัย

ขอบเขตพื้นที่ที่ดำเนินการศึกษา

1. ขอบเขตพื้นที่เชิงปริมาณ คือ เกษตรกรรุ่นใหม่: ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ 7 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. ขอบเขตพื้นที่เชิงคุณภาพ คือ เกษตรกรรุ่นใหม่: ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

ขอบเขตเชิงเนื้อหา

1. สมรรถนะเกษตรกรในบริบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. คุณลักษณะของ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์
3. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยนี้ผู้วิจัยขอแบ่งเป็น 2 วิธีการดังนี้

1. วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะปัจจุบัน และสมรรถนะที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ผู้วิจัยกำหนดประชากร คือ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด 7 จังหวัด ใน ปี พ.ศ. 2566 รวมจำนวนทั้งหมด 2,254 คน ประกอบด้วย จังหวัดจันทบุรี จำนวน 331 คน จังหวัดตราด จำนวน 269 คน จังหวัดสระแก้ว จำนวน 374 คน จังหวัดระยอง จำนวน 370 คน จังหวัดชลบุรี จำนวน 342 คน จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 278 คน และจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 290 คน (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3, 2566)

1.2 ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยที่ กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีอายุตั้งแต่ 17-45 ปี ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลากจากนั้นกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรอย่างง่ายของยามานะ โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นที่ 95% ซึ่งมีจำนวน 340 คนหลังจากนั้นทำการคำนวณกลุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้น และแบบเป็นสัดส่วน

1.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้มีคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และ ตอนที่ 2 สภาพสมรรถนะปัจจุบันและสมรรถนะที่พึงประสงค์ และตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งมีการแก้ไขข้อคำถามให้กระชับและครอบคลุมประเด็นสมรรถนะ และคัดเลือกข้อคำถามที่มี

ค่า IOC โดยมีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย อยู่ในช่วง 0.70-1.00 และความน่าเชื่อถือได้ของสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.73-0.86 นำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

1.4 ยื่นขอพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Institutional Review Board)

1.5 ดำเนินการเก็บรวบรวม โดยเครื่องมือที่ใช้ในเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามโดยที่แบบสอบถามจะเป็นในรูปแบบ ออนไลน์ และเผชิญหน้า โดยใช้ผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตัวเอง

1.6 วิเคราะห์ผล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยการใช้สูตรคำนวณทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลที่รวบรวม โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ เช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย เลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าความต้องการจำเป็น (PNI) จากนั้นสรุปและอภิปรายผล

2. วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออก ตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างคือ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ที่ลงทะเบียนกับสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3 จังหวัดระยอง พศ. 2566 ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 30 คน จาก 3 จังหวัด ประกอบด้วยคือ จังหวัดระยอง จำนวน 10 คน จันทบุรี จำนวน 10 คนและตราด จำนวน 10 คน โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เนื่องจาก เป็น 3 จังหวัดที่ปลูกไม้ผลยืนต้นมากที่สุดในภาคตะวันออก (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565)

2.2 ดำเนินการสร้างข้อคำถามการสนทนากลุ่มโดยมีการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ว่าข้อคำถามมีความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัยหรือไม่ ซึ่งพบว่ามีความสอดคล้องกับกรอบประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อหาสมรรถนะปัจจุบันและสมรรถนะพึงประสงค์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์

2.3 ยื่นขอพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Institutional Review Board)

2.4 ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นและใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อหาสมรรถนะปัจจุบันและสมรรถนะพึงประสงค์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์

2.5 รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา แบบตีความและสรุปข้อมูลสำคัญจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ โดยการจำแนกถ้อยคำ หรือข้อความที่กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น แล้วนำมาตีความ สังเคราะห์ และวิเคราะห์ตามเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน และอภิปรายผล

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยบูรพา รหัสโครงการวิจัย G-HU230/2566 เอกสารรับรองที่ IRB4-286/2566 ซึ่งได้มีการอธิบายและชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย การใช้ข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์การวิจัย การคุ้มครอง สิทธิ เงื่อนไขข้อตกลงการเข้าร่วมวิจัยโดยอิสระ และการรักษาความลับของผู้เข้าร่วมวิจัย โดยการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ไม่มีความเสี่ยงแต่อย่างใด ข้อมูลจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยชื่อของกลุ่มตัวอย่าง การนำเสนอข้อมูลจะเป็นในภาพรวม

เครื่องมือในการวิจัย

1. เครื่องมือเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืน ในประเด็น สภาพสมรรถนะปัจจุบัน และสมรรถนะที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ โดยเครื่องมือดังกล่าวนำมาตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ด้วยการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ พบว่า มีค่าระหว่าง 0.70-1.00 นำไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบราวน์ โดยค่าความน่าเชื่อถือได้ของสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.73-0.86 ประเด็นของแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ กำหนดประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีหัวข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ

ตอนที่ 2 สมรรถนะเกษตรกร แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 คือ สภาพสมรรถนะปัจจุบัน และ ส่วนที่ 2 คือ สมรรถนะที่พึงประสงค์ ตามคุณลักษณะ ของ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ทั้งหมด 6 ข้อ รวม 36 ข้อ

2. เครื่องมือเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป โดยเป็นคำถามที่มีหลายตัวเลือก และตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสมรรถนะเกษตรกร และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Questions) เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open end) และคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 11 ข้อ โดยเครื่องมือดังกล่าวนำมาตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ด้วยการวิเคราะห์ ความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) : IOC) รายข้อ พบว่า มีค่าระหว่าง 0.60-1.00

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยการใช้สูตรคำนวณทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลที่รวบรวม โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI Modified)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แบบตีความและสรุปข้อมูลสำคัญจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ โดยการจำแนกถ้อยคำ หรือข้อความที่กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น แล้วนำมาตีความ สังเคราะห์ และวิเคราะห์ตามเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจน

เป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการและส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 13 ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

เป้าหมายที่ 15 ปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
ต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและพื้นสภาพดิน และหยุดยั้งการสูญเสียมลพิษ
หลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ 17 เสริมความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับ
โลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสมรรถนะปัจจุบันและสมรรถนะพึงประสงค์ตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียง

ตอนที่ 1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิภาค ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย ช่องทางการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร สื่อออนไลน์ที่ใช้แสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง และกิจกรรมด้านการเกษตร โดยมีผลการวิจัยดังนี้ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 49.71 มีอายุอยู่ที่ 26-34 ปี จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 50.29 มีภูมิลำเนาจังหวัดระยองจำนวน 180 คน คิดเป็น 52.94 โดยเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ส่วนใหญ่ระดับการศึกษาคือปริญญาตรีจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 37.06 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 20,000 – 30,000 บาท จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 41.76 โดยมีกิจกรรมทางการด้านการเกษตร ส่วนใหญ่ คือ พืชสวน จำนวนครั้งที่เลือกโดย เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ คือ 111 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.88 และมีช่องทางการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร เป็นการจำหน่ายสินค้าผ่านทางโรงงานหรือห้างและตลาด จำนวนครั้งที่เลือกโดย เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ คือ 107 ครั้ง คิดเป็น 14.38 โดยส่วนใหญ่เกษตรกรจะหาความรู้ หรือ ข้อมูลทางการเกษตรคือ ช่องทาง YouTube จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 34.71 และมีระยะเวลาในการทำเกษตรคือ 1- 5 ปี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 24.12

ตอนที่ 1.2 สมรรถนะเกษตรกร แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 คือ สภาพสมรรถนะปัจจุบัน และ ส่วนที่ 2 คือ สมรรถนะที่พึงประสงค์ ตามคุณลักษณะ ของ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ทั้งหมด 6 ข้อ รวม 36 ข้อ มีผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สภาพสมรรถนะปัจจุบัน และ สมรรถนะที่พึงประสงค์ ตามคุณลักษณะ ของ เกษตรกรรุ่นใหม่ :
 ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์

คุณลักษณะ	D (สมรรถนะปัจจุบัน)				I (สมรรถนะพึงประสงค์)				ค่าความ ต้องการ จำเป็น PNI	อันดับ
	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	SD	แปล ผล	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	SD	แปล ผล	ร้อยละ		
1.คุณลักษณะด้าน บริหารจัดการความรู้ ตามบริบทที่ เปลี่ยนแปลงไปและ การเผยแพร่ความรู้ ตามบทบาทของยัง สมาร์ทฟาร์มเมอร์	3.19	0.05	ระดับ ปาน กลาง	64.69	4.71	0.04	ระดับ มาก ที่สุด	94.87	0.47	1
2.คุณลักษณะด้าน บริหารจัดการข้อมูล ทางการเกษตร ตาม บทบาทของยัง สมาร์ทฟาร์มเมอร์	3.30	0.04	ระดับ ปาน กลาง	66.90	4.71	0.03	ระดับ มาก ที่สุด	95.11	0.42	2
3.คุณลักษณะด้าน บริหารจัดการ ผลผลิตและ การตลาดตาม บทบาทของยัง สมาร์ทฟาร์มเมอร์	3.31	0.04	ระดับ ปาน กลาง	66.95	4.70	0.02	ระดับ มาก ที่สุด	94.84	0.42	2

ตารางที่ 1 (ต่อ)

คุณลักษณะ	D (สมรรถนะปัจจุบัน)				I (สมรรถนะพึงประสงค์)				ค่าความ ต้องการ จำเป็น PNI	อันดับ
	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	SD	แปล ผล	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	SD	แปล ผล	ร้อย ละ		
4.คุณลักษณะด้าน ตระหนักถึงคุณภาพ สินค้าและความ ปลอดภัยของ ผู้บริโภคตามบทบาท ของยังสมาร์ทฟาร์ม เมอร์	3.38	0.03	ระดับ มาก	68.15	4.71	0.02	ระดับ มาก ที่สุด	95.13	0.40	3
5.คุณลักษณะด้าน ความรับผิดชอบต่อ สิ่งแวดล้อมและ สังคมตามบทบาท ของยังสมาร์ทฟาร์ม เมอร์	3.41	0.06	ระดับ มาก	68.64	4.72	0.03	ระดับ มาก ที่สุด	95.30	0.39	4
6.คุณลักษณะด้านมี ความภูมิใจในความ เป็นเกษตรกรตาม บทบาทของยัง สมาร์ทฟาร์มเมอร์	3.45	0.04	ระดับ มาก	69.75	4.72	0.01	ระดับ มาก ที่สุด	95.28	0.37	5
รวม	3.34	0.04	ระดับ ปาน กลาง	67.51	4.71	0.03	ระดับ มาก ที่สุด	95.09		

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยพบว่าข้อมูลสมรรถนะปัจจุบันและสมรรถนะที่พึงประสงค์ของยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบ่งได้เป็น 6 ด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการความรู้และการเผยแพร่ความรู้ตามบทบาทของยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ พบว่า สมรรถนะปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ที่ 3.19 ค่า S.D. อยู่ที่ 0.05 คิดเป็นร้อยละ 64.69 และสมรรถนะที่พึงประสงค์ต้องการเฉลี่ยระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ที่ 4.71 S.D. อยู่ที่ 0.04 คิดเป็นร้อยละ 94.87 ด้านการบริหารจัดการข้อมูลทางการเกษตร ตามบทบาทของเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ผลจากการศึกษาพบว่า สมรรถนะปัจจุบันมีอยู่เฉลี่ยระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.30 ค่า S.D. อยู่ที่ 0.04 คิดเป็นร้อยละ 66.90 ส่วนสมรรถนะที่พึงประสงค์มีความต้องการเฉลี่ยระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ที่ 4.71 ค่า S.D. อยู่ที่ 0.03 คิดเป็นร้อยละ 95.11 ด้านบริหารจัดการผลผลิตและการตลาดตามบทบาทของเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ผลจากการศึกษาสมรรถนะปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ที่ 3.31 ค่า S.D. อยู่ที่ 0.04 คิดเป็นร้อยละ 66.95 และสมรรถนะที่พึงประสงค์ มีความต้องการเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ที่ 4.70 ค่า S.D. อยู่ที่ 0.02 คิดเป็นร้อยละ 94.84 ด้านตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภคตามบทบาทของเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ พบว่า สมรรถนะปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ที่ 3.38 ค่า S.D. อยู่ที่ 0.03 คิดเป็นร้อยละ 68.15 ในส่วนของสมรรถนะที่พึงประสงค์มีความต้องการเฉลี่ย อยู่ระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.71 ค่า S.D. อยู่ที่ 0.01 คิดเป็นร้อยละ 95.13 ด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมตามบทบาทของเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ผลจากการศึกษา พบว่า สมรรถนะปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.41 ค่า S.D. อยู่ที่ 0.06 คิดเป็นร้อยละ 68.64 ในส่วนของสมรรถนะที่พึงประสงค์มีความต้องการเฉลี่ย อยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.70 ค่า S.D. อยู่ที่ 0.03 คิดเป็นร้อยละ 95.30 และด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมตามบทบาทของเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ผลจากการศึกษาพบว่า สมรรถนะปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.48 ค่า S.D. อยู่ที่ 0.04 คิดเป็นร้อยละ 70.29 ในส่วนของสมรรถนะที่พึงประสงค์มีความต้องการเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด มาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.72 ค่า S.D. อยู่ที่ 0.01 คิดเป็นร้อยละ 95.28

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ที่ยั่งยืน

จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในโครงการ พัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง หรือเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการเป็นเกษตรกรที่สนใจในการเป็น เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ โดยที่เกษตรกรมีทั้งที่ทำเกษตรและผู้ที่สนใจทำการเกษตร โดยกิจกรรมทางการเกษตรของผู้เข้าร่วมอบรมส่วนใหญ่เป็นสวนผสม จากการสังเกตผู้เข้าร่วมโครงการมี คุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ พบว่า

คุณลักษณะพื้นฐานที่มีของผู้وبرม คือ คุณลักษณะด้านบริหารจัดการข้อมูลทางการเกษตรและคุณลักษณะด้านบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด ในการสัมภาษณ์เชิงลึก สามารถสรุปและ แบ่งเป็นหัวข้อ ตามตัวอักษร รวมเป็น ตัวอักษรภาษาอังกฤษ คำว่า “SMART” มีรายละเอียดดังนี้ “S” = Sustainable agriculture คือ เกษตรยั่งยืน “M” = Moral Management คือ จัดการเกษตรที่เน้นความเป็นธรรม “A” = Awareness of Wellbeing คือ ความตระหนักรู้ถึงความเป็นอยู่ที่ดี “R” = Responsibility to save the world คือ มีการรับผิดชอบต่อการรักษาโลก “T” Technology Literacy คือ แนวทางการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน โดยมี รายละเอียด ข้อค้นพบ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ ดังนี้ “....เรื่องเทคโนโลยีมันสามารถลดทุนได้มัย สำหรับผมนะ ถ้าเป็นสวนขนาดเล็ก เช่นรถไถ พวกแอร์บัส ถ้าเป็นสวนขนาดเล็กผมว่าไม่คุ้ม มันกระจายมันไม่มีความจำเป็นขนาดนั้นไหนจะค่าบำรุงประจำปีอีก แต่ถ้าว่าขนาดใหญ่คุ้ม..”

“ซาก็ทำ รูปแบบเดียวกับซาทั่วไปเลยแต่ว่าไม่ เราคงไม่ใช่สารเคมีส่วนเราเนี่ยส่วนเราเป็นสวนอินทรีย์เลยคะ มาตราฐานจีเอพี ด้วย ปีนี้ก็จะเก็บครั้งหนึ่ง แล้วเก็บก่อนพระอาทิตย์ขึ้นคะ พอมีแสงแล้วพอเริ่มร้อนเลยเราจะหยุดเก็บเลย เพราะเราจะเริ่มเก็บเค้าปุรงก่อนเค้าปุรงอาหาร อือ จากนั้นก็มาล้าง ให้มาให้สะอาดแล้วก็หั่นมีเครื่องหั่นคะ พออ่านเสร็จแล้วก็เอามาเอามาตาก ให้แห้ง แล้วก็ไปอบแล้ว เอาไปคั่วคั่วเสร็จแล้วก็ไปบดคะ มันมีหลายกระบวนการกระบวนการก็ใส่ใจเป็นพิเศษในการอบมีการนวดให้น้ำน้อย น้ำหอมเขาออกมา แล้วตาก ในส่วนของตัวถุง ก็ใช้เครื่องจักร ”

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยและข้อค้นพบในการทำวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ประเด็นทั่วไป เกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุอยู่ในช่วง 23-34 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามที่ อิศรา วงษ์กุลและ (2561) ที่กล่าวว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีอายุเฉลี่ย 29.72 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีรายได้ต่อปีที่ 240,000 – 360,000 บาทต่อปี ตามที่ ณิชชา อิศระกุล และ และ พัทธราวุธ ศรีบุญเรือง (2562) ที่กล่าวว่า รายได้เกษตรกร มีรายได้เฉลี่ย 214,312.93 บาท/ปี เกษตรกรรุ่นใหม่มีการใช้สื่อออนไลน์มากที่สุดอันดับที่ 1 คือ YouTube รองลงมาคือไลน์ แอปพลิเคชัน (Line Application) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ณิชชา อิศระกุล และ และ พัทธราวุธ ศรีบุญเรือง (2562) ที่กล่าวว่า สื่อวิดีโอเชิงธุรกิจ (YouTube) สื่อสังคมออนไลน์ที่มีการใช้งานในกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ทุกคน โดยคุณลักษณะด้านบริหารจัดการความรู้ตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปและการเผยแพร่ความรู้ตามบทบาทของเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ มีค่า (PNI Modified= 1.39) ซึ่งเป็นอันดับสูงสุดในความต้องการจำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะทันสมัย (Modernization Theory) ที่เชื่อว่าความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและวัฒนธรรมกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาสังคม การเผยแพร่องค์ความรู้ (ชนิดา รักษ์พลเมือง, 2557) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ CEDARAFRICA (2022) กล่าวว่า ยุคพลิกผัน (VUCA) คือ ความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือของสภาพแวดล้อมที่การเปลี่ยนแปลงของ

เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ธุรกิจต่าง ๆ ชีวิตความเป็นอยู่ที่สามารถดำเนินไปอย่างรวดเร็ว หรือคงที่ หรืออาจคาดเดาไม่ได้ ส่งผลให้คนในสังคมต้องเปลี่ยนแปลงปรับตัวพฤติกรรมและวัฒนธรรมความเป็นอยู่

สำหรับผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แนวทางพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสามารถฟาร์มเมอร์สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้ 1. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามคุณลักษณะ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสามารถฟาร์มเมอร์สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางการเกษตรที่ยั่งยืน (“S” = Sustainable agriculture) คือ แนวทางการเกษตรที่ยั่งยืน ระบบการผลิตทางการเกษตรและวิถีเกษตรกรรมที่มีความสมดุลทั้งสามมิติ มิติสิ่งแวดล้อม มิติเศรษฐกิจ และมิติสังคม เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2564) ที่สอดคล้องคือ ข้อที่ 1 ยุติความยากจน ข้อที่ 2 ยุติความหิวโหย ข้อที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภค ข้อที่ 13 ต่อสู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ข้อที่ 15 ปกป้อง พื้่นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน เป้าหมายที่ 17 เสริมความแข็งแกร่งให้แก่งlobalการดำเนินงานและพื้่นฟูหุ้่นส่วนความร่วมมือระดับโลก เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เสริมความแข็งแกร่งให้แก่งlobalการดำเนินงานและพื้่นฟูหุ้่นส่วนความร่วมมือระดับโลก เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสามารถฟาร์มเมอร์สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางการจัดการเกษตรที่เน้นความเป็นธรรม (“M” = Moral Management) คือ การบริหารจัดการ มีวางแผน ตั้งแต่ การจัดการที่ดิน จัดการแรงงาน จัดการระบบต่าง ๆ รวมทั้งของเหลือจากภาคเกษตร โดยยึดหลักความเป็นธรรม เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2564) ข้อที่ 1 ยุติความยากจน ข้อที่ 2 ยุติความหิวโหย และ ข้อที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภค 3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสามารถฟาร์มเมอร์สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางการตระหนักรู้ถึงความเป็นอยู่ที่ดี (“A” = Awareness of Wellbeing) คือ ความตระหนักรู้ว่าไม่ใช่แค่ตัวเกษตรกรที่ได้ผลกระทบทั้งด้านดีหรือไม่ดี ยังมีตัวของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม ที่ได้รับผลกระทบ เกษตรกรควรที่จะต้องลดการใช้สารเคมี เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2564) ที่สอดคล้องคือ ข้อที่ 13 ต่อสู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และข้อที่ 15 ปกป้อง พื้่นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน 4. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสามารถฟาร์มเมอร์สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางการรับผิดชอบต่อการรักษาโลก (“R” = Responsibility to save the world) คือ มีความรับผิดชอบต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ เกษตรกรจะต้องมีความตระหนักในด้านของสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารที่เป็นพิษ กำจัดของเหลือจากภาคเกษตรให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2564) ที่สอดคล้องคือ ข้อที่ 13 ต่อสู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ข้อที่ 15 ปกป้อง พื้่นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน และ เป้าหมายที่ 17 เสริมความแข็งแกร่งให้แก่งlobalการดำเนินงานและพื้่นฟูหุ้่นส่วนความร่วมมือระดับโลก เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เสริมความแข็งแกร่งให้แก่งlobalการดำเนินงานและพื้่นฟูหุ้่นส่วนความร่วมมือระดับโลก เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสอดคล้องกับ สอดคล้องกับ Siti Fatimahwati Pehin Dato Musa (2022) ที่กล่าวว่า การทำฟาร์มอัจฉริยะเป็นเส้นทางไปสู่การบรรลุถึงความหิวโหยเป็นศูนย์โดยการจัดหาวิธีการใหม่ ๆ

สู่การเกษตรที่ให้ผลกำไรและเป็นที่ยอมรับของสังคมซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม รักษารายได้และความยืดหยุ่นของเกษตรกร และดึงดูดเยาวชนเข้าสู่ภาคส่วนนี้มากขึ้น 5. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน (“T” Technology Literacy) คือการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรอย่างรู้เท่าทันให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2564) ที่สอดคล้องคือ ข้อที่ 1 ยุติความยากจน ข้อที่ 2 ยุติความหิวโหย และ ข้อที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภค โดยแนวทางทั้งหมด จากแนวทางทั้ง 5 ข้อสามารถ รวมได้เป็นทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออก “SMART” และมีทฤษฎีการศึกษาเพื่อการพัฒนาข้อคือ ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน เน้น การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการที่จำเป็นพื้นฐานของประชาชน และเน้นชุมชนเป็นหลักและเน้นการพัฒนาในทุกด้านไปพร้อมกัน ซึ่งสัมพันธ์กับทฤษฎีภาวะทันสมัย (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2547) ทฤษฎีนี้อาศัยทฤษฎีเศรษฐศาสตร์นีโอ คลาสสิก (Neo-Classic Theory) และทฤษฎีสังคมศาสตร์ของอเมริกันมาประยุกต์เป็นกรอบการวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งจุดเน้นของแนวคิดทฤษฎีนี้ คือ การที่จะพัฒนาประเทศให้ทันสมัยนั้นต้องมีการดำเนินไปในทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง ความรู้สึกนึกคิด และความรู้ของคนในสังคมจะขาดด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ เพราะแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันตลอดจนส่งผลซึ่งกันและกัน เน้นการรวมมือกันของสังคม และ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม ทฤษฎีนี้ถือว่าสังคมเหมือนกับสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง (Biological Organism) เป็นบิดาทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นี้คือ Herbert Spencer โดยคำว่า ตัวแบบเป็นเพียงอุปมา เพื่อการวิเคราะห์สังคมเท่านั้น (สนธยา พลศรี, 2544)

องค์ความรู้จากการวิจัยสู่การพัฒนา

สามารถสรุปและสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัย ให้เป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกตามคุณลักษณะ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ดังภาพองค์ประกอบของกรอบแนวทาง ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวทาง “SMART” การพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกตามคุณลักษณะ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

โดยมีรายละเอียด คือ 1. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางการเกษตรที่ยั่งยืน (S : Sustainable agriculture) เกษตรกรจะต้องมีวิถีชีวิตที่ตามหลักของเกษตรยั่งยืน คือมีความสมดุลทั้งสามมิติ คือ มิติด้านสิ่งแวดล้อม เกษตรกรมีการลดใช้สารเคมี มิติด้านเศรษฐกิจ ความสามารถในการทำกำไร เช่นการแปรรูปสินค้าในการเพิ่มรายได้ และมีมิติด้านสังคม ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม ในด้านการช่วยเหลือสังคม 2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางการจัดการเกษตรที่เน้นความเป็นธรรม (“M” = Moral Management) คือการบริหารจัดการ มีวางแผน ตั้งแต่ การจัดการที่ดิน จัดการแรงงาน จัดการระบบต่าง ๆ รวมทั้งของเหลือจากภาคการเกษตร โดยยึดการที่เน้นความเป็นธรรม 3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางการตระหนักรู้ถึงความเป็นอยู่ที่ดี (“A” = Awareness of Wellbeing) คือ ความตระหนักรู้ ตระหนักรู้ว่าไม่ใช่แค่ตัวเกษตรกรที่ได้ผลกระทบทั้งด้านดีหรือไม่ดี ยังมีตัวของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม ที่ได้รับผลกระทบ เกษตรกรที่จะต้องลดการใช้สารเคมี เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม 4. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางการรับผิดชอบต่อการรักษาโลก (“R” = Responsibility to save the world) คือ มีความรับผิดชอบต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ เกษตรกรจะต้องมีความตระหนักในด้านของสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารที่เป็นพิษ กำจัดของเหลือจากภาคเกษตรให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด และ 5. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน (“T” Technology Literacy) คือการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เริ่มตั้งแต่ระบบการจัดการน้ำ การใช้เทคโนโลยีมาช่วยลดแรงงานลง รวมทั้งการแปรรูปสินค้า และจะต้องใช้ให้เหมาะสมกับสวนของเกษตรกรด้วย รวมทั้งการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการขายสินค้าทางการเกษตร โดยใช้เศรษฐกิจดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในกลุ่มเกษตรกรยังมีการรวมกันที่น้อยในแต่ละพื้นที่ของในแต่ละจังหวัด ยังไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ชัดเจนเท่าที่ควร กลุ่มเกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มกันมากขึ้น ทั้งในส่วนของแลกเปลี่ยนที่ชัดเจนมากขึ้น ควรใช้ช่องทางการสื่อออนไลน์ เช่น รวมกลุ่มไลน์ หรือ Facebook
2. เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ควรมาการพัฒนาตัวเอง เนื่องจากความรู้ในปัจจุบันสามารถหาได้ง่ายกว่าเมื่อก่อน มีแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างตัวเกษตรกร หรือ ยัง สมาร์ท ในกลุ่มเครือข่ายและมีการเพิ่มการอบรมด้าน การตลาด กระตุ้นให้นำความรู้ไปใช้
3. รายได้ของเกษตรกรรุ่นใหม่จากการขายที่ไม่พอต่อการใช้จ่าย ซึ่งเกษตรกรรุ่นใหม่ จะต้องเพิ่มช่องทางการขายสินค้าของตนเอง เช่น ทางออนไลน์ เป็นการเพิ่มรายรับได้หลากหลายทางมากขึ้น

4. ในสภาวะปัจจุบันต้นทุนที่สูง เกษตรกรรุ่นใหม่ต้องมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อศึกษาและเรียนรู้จากสื่อออนไลน์ที่มีความน่าเชื่อถือในการปรับเปลี่ยนวิธีการในการใช้สารเคมี โดยเน้นไปที่การใช้สารชีวภัณฑ์ เช่น การเรียนรู้ผ่านบทเรียนออนไลน์แบบเปิด https://thaimooc.org/taxonomy/category/agr_cate

5. เกษตรกรรุ่นใหม่ภาคตะวันออก ควรได้รับการหนุนเสริมและการพัฒนาศักยภาพผ่านโครงการฯ หรือการยกระดับความรู้เพื่อการบริหารจัดการความรู้ตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปและการเผยแพร่ความรู้ตามบทบาทของเกษตรกรมากขึ้น

6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำแนวทางที่ได้ไปประกอบการพิจารณาเบื้องต้นในการกำหนดแนวนโยบายการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ ในพื้นที่ภาคตะวันออก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของเกษตรกรรุ่นใหม่ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์

2. ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดการความรู้แบบผสมวิธีทั้งออนไลน์ และเผชิญหน้าของเกษตรกรรุ่นใหม่ เกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. ควรมีการศึกษาต้นแบบเกษตรกรรุ่นใหม่ตามคุณลักษณะเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

4. ควรมีการศึกษาและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับ โครงการของเกษตรกรรุ่นใหม่ : ยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์ เพื่อที่จะได้มุมมองของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและได้ข้อมูลที่มากกว่านี้

5. ควรมีการขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพในวิจัยครั้งต่อไป เพื่อศึกษาที่กว้างขึ้นและสามารถเปรียบเทียบความสัมพันธ์และความแตกต่างได้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2556). *Young smart farmer อนาคตและทิศทางภาคเกษตรกรไทย*. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. สืบค้น 12 พฤศจิกายน 2565, จาก

http://www.ictc.doae.go.th/wpcontent/uploads/2017/11/YSF_compress.pdf

ชนิตา รักษ์พลเมือง. (2557). *กระบวนทัศน์พัฒนาศึกษา*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : วิทยุชน.

แผนพัฒนาภาคตะวันออก พ.ศ. 2560 -2565 ฉบับทบทวน. (2562). *สภาพทั่วไป*. สืบค้น 5 พฤศจิกายน 2565, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7527

พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2556). *แนวคิด ทฤษฎี เทคนิค และการประยุกต์เพื่อการพัฒนาสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐชา อิศระกุล และพัชราวดี ศรีบุญเรือง. (2562). *การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ธิดา วงษ์กุลเลาะ. (2561). *แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2564). *เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน*. สืบค้น 30 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.sdgmove.com/intro-to-sdgs/>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2565). *ผลผลิตทุเรียนแยกตามจังหวัด ปี 2565*. สืบค้น 29 มีนาคม 2567, จาก <https://mis-app.oae.go.th/product/>
- สนธยา พลศรี. (2544). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- CEDARAFRICA. (2022). *Steps to Implementing Culture Change in an Agile/NUCA World*. Retrieved 2 January 2022, from <https://cedaraficagroup.com/culture-change-in-an-agile-world/>.
- Siti Fatimahwati Pehin Dato Musa, and Khairul Hidayatullah Basir. (2022). Smart farming: towards a sustainable agri-food system. *British Food Journal*, 123(9), 3085-3099.